

UNIVERZITA KARLOVA PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky, M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Lucie Plaché

Portfolio of professional development Lucie Plachá

Lucie Plachá

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství (B7505)

Studijní obor: Vychovatelství (7505R008)

2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Portfolio profesního rozvoje Lucie Plaché vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Kladně 17. dubna 2020

Podpis

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce paní doktorce Jarmile Mojžíšové za ochotu, trpělivost, podnětné připomínky a lidský přístup. Děkuji také své rodině a svým kolegyním za trpělivost a pochopení.

ANOTACE

Obsahem Portfolia profesního rozvoje Lucie Plaché je deset povinných kapitol. V odborné eseji se autorka zabývá autoritou vychovatele a její souvislost s kázní. Značná část práce je věnována profesiografickému rozboru vychovatele a také případové studii malotřídní školy a školní družiny jako její součástí. Jak probíhá výuka na malotřídní škole a s tím spojené výhody a nevýhody. Portfolio také přibližuje osobnostní stránku pisatele, jeho pracovní i osobní zájmy a postoje. Teoretické poznatky jsou čerpány hlavně z oborů pedagogiky a psychologie, ale také z legislativních předpisů a profesních zkušeností.

KLÍČOVÁ SLOVA

Profesiografický rozbor vychovatele, učitel na malotřídní škole, autorita vychovatele, malotřídní škola, družina, portfolio, profesní rozvoj

ANOTATION

The contents Lucie Placha's professional development portfolio are ten compulsory chapters. In an expert essay the author deals with the authority of the tutor and its connection with discipline. Much of the work is devoted to the professional analysis of the tutor as well as a case study of the small-class school and the school club as part of it. How to teach at a small-class school and the associated advantages and disadvantages. The portfolio also brings the personality of the writer her professional and personal interests and attitudes closer. Theoretical insights are drawn mainly from disciplines of pedagogy and psychology but also from legislative regulations and professional experience.

KEYWORDS

Analysis of professional development of educator, teacher at small school with composite classes, educator authority, small school with composite classes, portfolio, professional development

Obsah:

1	Předmluva.....	7
2	Profesní strukturovaný životopis.....	9
3	Odborná esej.....	12
3.1	Souvislost autority s kázní.....	15
3.2	Nevhodné chování žáků	15
4	Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia.....	20
5	Konspekt knihy Pedagogika volného času.....	21
5.1	Kapitola – základní otázky volného času a jeho výchovného zhodnocení	22
5.2	Kapitola – volný čas a životní styl dětí a mládeže	22
5.3	Kapitola – cíl, obsah, metody výchovy ve volném čase	22
5.4	Kapitola – školská zařízení	22
5.5	Kapitola – sdružování dětí a mládeže	23
5.6	Kapitola – požadavky duševní hygieny při sestavování režimu dne v zařízeních pro výchovu ve volném čase.....	23
5.7	Kapitola – zvláštnosti vychovatelské profese	23
5.8	Kapitola – mezinárodní dimenze volného času dětí a mládeže	23
5.9	Kapitola – současné tendence, problémy a výhled výchovy ve volném čase	24
5.10	Kapitola – některé právní předpisy vztahující se k činnosti školských zařízení	24
5.11	Kapitola – pojmosloví	24
6	Profesiografický rozbor vychovatele ve školní družině.....	25
6.1	Požadavky na pedagogického pracovníka dle zákona	25
6.2	Role vychovatelky	33
7	Případová studie ZŠ Koleč a školní družiny jako její součástí.....	38
7.1	Základní škola Koleč, příspěvková organizace	38
7.2	Vymezení pojmu malotřídní škola	39

7.3	Charakteristika žáků ZŠ Koleč.....	39
7.4	Vybavení školy.....	40
7.5	Spolupráce školy s rodiči	40
7.6	Pedagogický sbor	41
7.7	Dlouhodobé projekty.....	41
7.8	Zájmové kroužky v ZŠ Koleč	41
7.9	Zaměření školy.....	42
7.10	Organizace výuky na malotřídní škole.....	42
7.11	Výhody malotřídní školy.....	43
7.12	Nevýhody malotřídní školy.....	43
7.13	Školní družina	43
8	Písemná příprava na ucelenou volnočasovou výchovnou aktivitu	51
8.1	Dopravní výchova	51
8.2	Realizace projektu	52
9	Závěrečná reflexe o vlastním studiu.....	54
10	Soupis použité literatury a pramenů	56

1 Předmluva

Jako bakalářskou práci jsem si zvolila vypracování Portfolia osobnostního rozvoje. Myslím si, že tímto způsobem mohu zhodnotit jak svoji dosavadní práci ve školství, tak i svoje úspěchy, rozvoj a růst během svého studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.

V mém profesním životopise je mimo jiné uvedeno i to, že moje původní profese nemá nic společného s prací vychovatele či učitele. Ještě na studiích jsem si přivydělávala hlídáním dětí. Tato práce mne bavila, a proto jsem nedlouho po maturitě odjela do Londýna pracovat jako au – pair. Zde jsem tři roky získávala životní zkušenosti a zlepšovala jazykové dovednosti. Po návratu do České republiky jsem si uvědomila, že bych se ráda naučila ještě jeden světový jazyk. Odjela jsem tedy do Španělska. Po dvanácti letech jsem se bohužel musela z osobních důvodů vrátit zpět do Kladna. Pár měsíců po mém návratu jsem dostala nabídku pracovat jako vychovatelka ve školní družině na malotřídni škole. Podmínkou bylo dodělat si do budoucna vzdělání, potřebné k výkonu této profese. Jelikož mám děti ráda, s radostí jsem tuto nabídku přijala.

Nyní pracuji nejen jako vychovatelka ve školní družině, ale také jako učitelka výtvarné výchovy a pracovních činností. I když ve školství pracuji pouze čtyři roky, každý den, který s dětmi trávím, mě utvrzuje v tom, že mě tato práce baví, má smysl a mám ji ráda. Jelikož pracuji s dětmi různého věku, pohlaví, zájmy, sociálním zázemím, či motivací, je každý den ve družině jiný. Tím je moje práce zajímavá a výjimečná. V mé práci mi pomáhají i zkušenosti z ciziny. Jak v Anglii, tak ve Španělsku jsem se setkala a pracovala s lidmi různého náboženství a národností. Jsem tedy více tolerantní k menšinám, cizincům i k lidem s různým postižením. Americký spisovatel a žurnalista George Horace Lorimer kdysi napsal: „*Rámus není autorita*“ (<https://citaty.net/autori/george-horace-lorimer/>). S tímto citátem nelze než souhlasit. Učitel si nezíská autoritu u dětí křikem, tresty, lhostejností a nepříjemným vystupováním. Naopak si ji vybuduje svými odbornými znalostmi, empatií a tím, že bude spravedlivý ke všem žákům. Autoritě učitele se budu podrobněji věnovat v odborné esejí.

Jako konspekt knihy jsem se rozhodla zpracovat knihu *Pedagogika volného času* z roku 2010. Kniha byla jedna z prvních, která se mi dostala do rukou na začátku mého studia. Paní doktorku Pávkovou jsem měla čest poznat, její výuka byla pro mě vždy velkým přínosem, a proto i volba knihy, kterou budu zpracovávat, byla jasná. Kniha byla napsána

již před deseti lety a například nabídka volnočasových aktivit, je oproti roku 2010 daleko rozšířenější, nicméně podstata knihy zůstává neměnná.

V profesiografickém rozboru vychovatelky školní družiny zmiňuji důležité kvalifikační požadavky, které vycházejí ze Zákona o pedagogických pracovnících, a jsou potřebné k vykonávání této profese a samozřejmě i vlastnosti, které by měl mít každý vychovatel, ale které nejsou zákonem dány.

Případová studie je zaměřena na základní školu, a také školní družinu, kde pracuji. Škola se nachází v malé obci a je malotřídní.

Předposlední kapitola je věnována přípravě na výchovnou volnočasovou aktivitu. Aktivitu, kterou jsem si pro děti připravila, je Dopravní výchova a bude probíhat celý týden.

V závěru své práce shrnu celé své dosavadní působení na fakultě.

2 Profesní strukturovaný životopis

Osobní a kontaktní údaje:

Jméno: **Lucie Plachá**

Bydliště: **Norská 2515, Kladno 27201 Česká republika**

Email: **lucieplacha@seznam.cz**

Telefon: **773 162 964**

Vzdělání:

2017- dosud

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

Bakalářský studijní program- Vychovatelství

1996- 1998

Střední odborné učiliště a učiliště Libušín

Studijní obor: Potravinářský průmysl

Typ závěrečné zkoušky: Maturitní zkouška

1993-1996

Střední a odborné učiliště a učiliště Libušín

Učební obor: Pekařka

Typ závěrečné zkoušky: závěrečná zkouška- vyučení

Pracovní zkušenosti:

2016- dosud

ZŠ Koleč

Vychovatelka ve školní družině

Učitelka výtvarné výchovy a pracovních činností

2003- 2015

Španělsko

Barmanka

Asistentka v bytovém družstvu

Náplň práce: podávání zpráv o poruchách a o celkové situaci družstevních bytů, příprava zpráv

1999- 2002

Anglie

Au-pair- hlídání a starost o děti

Náplň práce: připravit děti do školy a školky, dopoledne práce v domě, odpoledne starost a péče o děti, různé zájmové činnosti s dětmi

Jazykové znalosti:

Český jazyk: rodilá mluvčí

Anglický jazyk: mírně pokročilá

Španělský jazyk: pokročilá

Počítačové znalosti:

Základní znalosti práce na PC

Další vzdělání:

Studium pedagogiky pro pedagogy volného času- VISK, roční kurz, osvědčení

Děti na startu: kurz na trenéra sportovních aktivit

Řidičské oprávnění:

Skupina B

Zájmy:

Rodina, jazyky, plavání, četba, divadlo

3 Odborná esej

Jako téma odborné eseje jsem si zvolila Autoritu vychovatele a její souvislost s kázní. Autorita je součástí našeho každodenního života. Je zastoupena ve všech životních situacích. Ovlivňuje a určuje nejen vztahy mezi lidmi v rodině, mezi partnery, v práci, ve škole, ale i v rámci aktivit ve volném čase. I přesto, že se s autoritou denně setkáváme, není to běžné téma ke konverzaci (Vališová, 2008). Nicméně si myslím, že autoritu buď vyžadujeme, protože potřebujeme být někým vedeni, abychom dosáhli svých cílů, anebo ji naopak odmítáme a bouříme se proti ní, když se cítíme býti omezení v rozhodování či podřizování, věci si zkrátka chceme dělat po svém.

Na autoritu lze nahlížet z několika hledisek: filozofického, historického, společensko-ekonomického či pedagogického (Vališová, 2008). Jako vychovatelka v školní družině si i já často kladu otázky, které souvisejí s autoritou, kázní a nekázní, úctou a důvěrou. Myslím si, že je všechno vzájemně propojeno a vše spolu úzce souvisí. Vymezit obecně autoritu je velmi obtížné neboť v pojetí autority nenajdeme shodu ani v odborné literatuře. Jelikož je autorita pojem komplikovaný, může být jeho použití zkreslené, či nepřesné (Vališová, Šubrt 2004). Například v pedagogickém slovníku výklad autority zní: „*Legitimní moc. Moc uplatňovaná v souladu s hodnotami těch, kdo jsou ovládnáni, jim přijatelnou formou, která si získala jejich souhlas*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 25). Tato definice mi přijde srozumitelná, nicméně dle mého názoru ještě lépe definuje pojem autorita Vališová ve své publikaci „*Jistý druh vážnosti, obecně přiznávaný vliv, význam, který má určitá osoba, případně instituce a organizace vyplývající z jejich kvalit, schopností, zásluh a výsledků*“ (Vališová, 2008, s. 18). V překladu lze autoritu definovat následovně „*latinské auctoritas znamená podporu, záruku, jistotu, spolehlivost, hodnověrnost*“ (Vališová, 2008, s. 18). Také příbuzné slovo „*auctor představuje napomáhatele, podpůrce, vzor, příklad, předchůdce*“ (Vališová, s. 18, 2008). Slovo augeo, které je základem obou slov, lze také chápat ve smyslu zvětšování, rozmnožování, obohacení, obdaření, zvelebování, podporování ve vzrůstu (Vališová, 2008). Myslím si tedy, že slovo autorita vyjadřuje samá pozitiva, a pokud autority někdo nezneužívá, není důležité z ní mít strach. Existují různá členění autority. Například Vališová ve své publikaci (2008) rozděluje autoritu dle kritérií, genetického a sociálního. Do genetického kritéria patří přirozená a získaná autorita. Nositel přirozené autority má vrozené osobnostní rysy nebo profesní dovednosti. U nositele získané autority hraje velkou roli výchova, ale také jeho snaha a úsilí. Všichni si během života osvojujeme schopnosti, čerpáme z přirozené autority a podle potřeby si ji upravujeme. Dle mého názoru

je pro mou práci nejvíce žádoucí právě autorita přirozená a očekávaná získaná autorita. Kritérium sociální se dále člení podle sociálního statusu. Zde rozlišujeme autoritu osobní, jejíž nositel přirozeně působí na ostatní díky svým vrozeným individuálním dovednostem a schopnostem. Nositel poziční autority využívá vliv díky svému postavení, které mu bylo úředně předáno. Z vlastní zkušenosti vím, že ředitelka školy, kde pracuji, má u dětí autoritu právě díky pozici, kterou zastává. I ona si samozřejmě autoritu buduje a posiluje, ale mnoho našich žáků ji respektuje právě proto, že je ředitelka. Jako poslední v sociálním statusu je autorita funkční. Nositel této autority využívá vlivu, který vyplývá z předpokládaného splnění úkolu, kvality výkonů v určité funkci nebo roli. Sociální kritérium se dále člení dle důsledků chování sociálního okolí. Zde rozlišujeme autoritu skutečnou a zdánlivou. Nositele skutečné autority skupina podřízených respektuje, dodržuje stanovené strategie a pokyny. Skupina je aktivní a soudržná i v krizových situacích. Naopak nositele autority zdánlivé skupina podřízených nerespektuje, nemá ochotu spolupracovat a v krizových situacích ho nepodpoří. Další členění sociálního kritéria je dle osobního vkladu. Zde rozlišujeme autoritu statutární, která se ztotožňuje s autoritou poziční a formální. Dále autoritu charismatickou, která vychází z osobnosti nositele, je tedy ovlivněna naším vzhladem, energií, postojem nebo laskavostí. Zbývá ještě autorita odborná, jež podle názvu již naznačuje, že jí disponuje jedinec, který je profesionál ve svém oboru a pak autorita morální, kterou jedinec získává a rozvíjí poctivým vztahem k sobě, k ostatním lidem a ke světu. Takový člověk dle mého názoru jedná poctivě, odpovědně a důsledně. Nelže, nepodvádí a nevyužívá druhé. Poslední členění sociálního kritéria je dle prestiže. Zde podle odborných knih rozlišujeme nejtradičnější rozdělení autority na formální a neformální. Pedagog mající formální autoritu reprezentuje požadavky, které společnost klade na žáky. Tato sociální role mu dává pravomoc rozhodovat a organizovat volný čas dětí. Neformální autoritou je osobnost, která na druhé působí přirozeně. Oplývá odbornými znalostmi, vědomostmi a morálními vlastnostmi. Neformální autorita také souvisí s oblibou. Oblibu lze získat různým způsobem, například liberálním postojem k chování dětí. Nicméně obliba podporuje neformální autoritu, ale neztotožňuje se s ní (Kalhous, Obst a kol., 2009). Hodně často slyším od zkušenějších pedagogů, že je v dnešní době těžké vybudovat si u dětí neformální autoritu. Myslím si, že je to dáno hlavně výchovou. Rodiče nechávají dětem naprostou volnost, ty nemusí dodržovat a respektovat žádná pravidla, nemají stanovené žádné hranice, které nesmí překročit. Děti pak ve společnosti nejsou zvyklé se podřizovat a dodržovat pravidla. Proto si myslím, že je obtížné si neformální autoritu vybudovat. Jakým způsobem tedy lze neformální autoritu získat? Dle mého názoru to lze budováním vzájemného vztahu

mezi pedagogy a žáky, respektem a důvěrou. Jak jsem již výše zmínila, myslím, že pro moji práci je žádoucí autorita přirozená a očekávaná získaná autorita, ale také autorita neformální. Nicméně se také domnívám, že všechny typy autorit se vzájemně prolínají, projevují se v různých situacích, prostředích a závisí i na nabytých zkušenostech.

Autorita se těžko získává, ale lehce ztrácí a získat ji zpátky je velmi obtížné. Autoritou se většinou stane jedinec, který dlouhodobě zvládá zachovat si chladnou hlavu, nadhled a je schopný reagovat na určité situace. V jeho chování najdeme důslednost, vytrvalost flexibilitu (Vališová, 2008). Existují různé charakterové vlastnosti, které posilují nebo naopak oslabují autoritu pedagoga. Jaké to jsou? Nejprve si řekneme faktory, které autoritu pedagoga posilují. Z vlastní zkušenosti vím, jak důležité je děti chválit a zvyšovat tím jejich sebevědomí. Na druhé straně je nutné děti i občas pokárat, pokud to situace vyžaduje. Také je důležité umět s dětmi správně komunikovat a řešit konflikty, ke kterým ve škole dochází. Myslím si, že k dalším vlastnostem, které posilují autoritu pedagoga je humor, velkorysost a schopnost přiznat i vlastní chybu. Na druhé straně jsou faktory, které autoritu pedagoga oslabují. Jedním z těchto faktorů je nespravedlnost. Ve vztahu žák- pedagog velmi nežádoucí. Děti velmi citlivě vnímají, pokud je pedagog vůči nim zaujatý či nespravedlivý. Pedagog by také dle mého názoru neměl být nespolehlivý, nedůsledný, nerozhodný, podrážděný a neměl by se chovat nadřazeně. Nabízí se tedy další otázka. Jak si vychovatel může svou autoritu vybudovat? Kyriacou (2012) ve své publikaci uvádí čtyři zdroje, které autoritu pedagoga pomáhají budovat. Jedním z nich je vyjádření pedagogova postavení. Nicméně to, že má pedagog určitý status, ještě neznamena, že v očích žáků bude autoritou a že jej žáci budou ve všem respektovat. Je proto důležité, aby pedagog jednal v souladu se svým postavením. Dále musí učitel dát dětem najevo, že je ve svém oboru odborník a své práci rozumí. Činnosti, které s žáky provádí, má dobře naplánované a je na ně připraven. Neméně důležité je, jak učitel své žáky vede. Je nezbytné, aby pedagog stanovil určitá pravidla, kterými se žáci řídí. Poslední zdroj uvedený v publikaci, je schopnost pedagoga vhodně a spravedlivě řešit případy nevhodného chování žáků. Podle mého názoru k budování autority vychovatele přispívají i vztahy s ostatními pedagogy. Žáci jsou velmi všímaví a pokud učitelé vychovatele zesměšňují, v jejich očích to jeho autoritu snižuje. To samé platí i naopak, vychovatel nesmí své kolegy před dětmi pomlouvat nebo hanit jejich práci. Tím si svoji autoritu také nezvýší. Poslední věc, která si myslím pozitivně ovlivňuje autoritu vychovatele je jeho schopnost žáky zaujmout a nadchnout pro určitou aktivitu.

3.1 Souvislost autority s kázní

Opravdu autorita souvisí s kázní? A je kázeň ve škole potřebná? Na obě otázky bych odpověděla ano. Pokud pedagog nemá u dětí autoritu, není schopen efektivně vyučovat ani vychovávat. A kde chybí autorita, se dříve či později objeví nekázeň žáků. Žáci si musí uvědomit, že kázeň ve škole představuje jistotu a bezpečnost žáků i učitelů, zajišťuje hladký průběh vyučování i efektivní výkon. Slovo kázeň vyvolává u spousty lidí odpor, který je spojen s potlačováním lidské bezprostřednosti, podvolování se vnitřním neakceptovatelným pravidlům, a to vše pod ne vždy příjemným dozorem. Nicméně kázeň je základním pilířem života společnosti a je předpokladem jejího zdravého rozvoje. Rozhodně nepředstavuje opak svobody, ale zmatku a anarchie (Bendl, 2004). Kázeň podle Bendla můžeme definovat jako „*vědomé dodržování zadaných norem*“ (Bendl, 2011, s. 35). Kázeň je také cíl výchovy ve škole. Slouží nejen pro hladké fungování uvnitř školy, ale také k úspěšnému začlenění žáků do světa dospělých, do společnosti či do zaměstnání. Je tedy třeba vychovávat žáky ke kázní, nekázní předcházet a snažit se řešit případy nevhodného chování žáků (Bendl 2004).

3.2 Nevhodné chování žáků

S nevhodným chováním žáků se pedagogové setkávají dnes a denně. Nekázeň vůči vychovatelům ve školní družině se projevuje například drzostí, neuposlechnutí a nerespektování vychovatele, vulgárním vyjadřováním, nepořádností, lhaním, předváděním se, běháním, vandalismem, nemístnými poznámkami, ale také závažnějšími prohřešky, jako je fyzické napadení vychovatele, ničení věcí pedagoga atd. Samozřejmě není nevhodné chování vždy zaměřeno jen na pedagoga, ale směřuje i k ostatním spolužákům. Potom jde především o vulgární chování, šikanování, pomlouvání, rvačky, agresivní chování, ničení osobních věcí spolužáků aj. (Bendl 2011). I já se každý den setkávám v družině s nekázní žáků. Většinou se jedná o drobné prohřešky, které ale musím řešit. Jaké jsou příčiny nekázně žáků? Jako první bych určitě zmínila nedostatky ve výchově v rodině. Rodina hraje ve výchově dítěte nejdůležitější roli, kterou škola nikdy nemůže nahradit. Děti přicházejí do škol z různého sociálního prostředí a s různou rodinnou výchovou. Někteří rodiče své děti ve všem podporují, jiní výchovu zanedbávají, někde je naopak její naprostá absence a na straně druhé rodiče, kteří o své děti neustále pečují. V některých rodinách rodiče svým dětem nadávají, jsou na ně hrubí. Škola dává rodičům příležitost osvojit si odpovídající výchovné postupy, lépe pochopit otázky vzdělávání a také získat názor na vzdělávací možnosti svého dítěte. Pro úspěšné vzdělávání a výchovu dítěte je důležité, aby měla škola

v rodičích spojuje. Pokud děti uvidí rodiče pracovat společně s pracovníky školy, budou do budoucna lépe přijímat autoritu jiných dospělých (Čapek, 2014). S tímto názorem musím souhlasit. Z vlastní zkušenosti vím, že pokud s námi rodiče našich žáků spolupracují, před dětmi nás nepomlouvají a berou nás jako profesionály a osoby, které to s jejich dětmi myslí dobře, zvyšují tím naši přirozenou autoritu. Druhým důvodem může být nevhodně zvolená aktivita. Aktivita, která žáky nezaujme, nemotivuje, je nezajímavá, nestojí za to, aby jí věnovali pozornost. Další příčinou nekázně žáků může být osobnost pedagogů a jejich chování. I kvalitní pedagog, který vykonává svou práci, jak nejlépe dovede, si někdy položí otázku, zda příčinou nekázně žáků, není on sám. Statusová úzkost nejednoho mladého učitele vede k přetěžování nároků a přísným trestům. Špatné povahové rysy a různé komplexy učitelů vyvolávají nežádoucí chování k žákům. Povolání učitele je velmi psychicky náročné a ne každý dokáže tuto zátěž zvládnout. Proto u některých učitelů může dojít k syndromu vyhoření, který souvisí s nezájmem o dění ve škole a o práci jako takovou. Různé poruchy, ať už se jedná o poruchy vývojové, učení nebo chování také ovlivňují kázeň žáka a jeho chování ve třídě nebo ve družině. Takoví žáci potřebují individuální přístup pedagoga. Je samozřejmé, že i děti s poruchou potřebují znát hranice, nutné k přizpůsobení se školnímu prostředí. Kázeň žáků může negativně ovlivnit i násilí v médiích a počítačových hrách. Myslím si, že když děti sledují násilí v televizi, nebo na počítači, neznamená to, že ho budou napodobovat. Nicméně jsem toho názoru, že by se s médii měly naučit pracovat, rozlišovat, co je dobré a co zlé. Čas by ale děti měly trávit smysluplně a efektivně, a ne jen koukat na televizi nebo hrát hry na mobilu. Další projevy nekázně jsou způsobeny tím, že žáci nerespektují školní řád, nejednají podle zajetých společenských pravidel a nedodržují pravidla chování na škole. Zamezit nevhodnému chování žáků může učitel i správně zvolenou komunikací. Problémy v nesprávné komunikaci učitele nespočívají v jeho dorozumívacích schopnostech, ale hlavně v jeho přístupu ke své roli vůči žákům, a to jak žáky vnímá. Učitel by neměl snižovat starosti a prožitky žáků a odpírat jim právo vyjádřit se (Čapek 2014). Z vlastní praxe vím, jak důležitá je správná komunikace mezi mnou a žákem. Slovem mohu pohladit, ale také ublížit. Jak tedy lze řešit nekázeň žáků? Zázračný kázeňský prostředek, který by platil kdykoli, na kohokoli a za všech okolností bohužel neexistuje. K tomu je třeba souhrn oboustranně provázaných sdružených faktorů. Dosáhnout toho, aby byla třída ukázněná, zabere spoustu času, práce, optimismu a bádání. Musíme si uvědomit rozdílnost povah, temperamentu a různých návyků žáků ve třídě, kde učitel vyučuje a vychovává. Je naivní a utopické si myslet, že z tak rozdílných povahových vlastností snadno utvoříme zdravě ukázněný celek. Pedagog musí přemýšlet zvlášť nad každým žákem, ale také o třídě

jako o celku, pokud chce utvořit ukázněnou třídu či skupinu (Bendl 2004). Konflikty ve školní družině vznikají, když se děti hádají o hračky, nadávají si nebo nejeví zájem o aktuální činnost, popřípadě nereagují, přestože je vychovatel neustále napomíná. Vychovatel má tedy několik možností, jak danou situaci řešit. Může daný problém ignorovat a chovat se, jako by se nic nedělo. Konflikt si nepřipouští a neřeší. Tímto chováním však hrozí, že u vychovatele vznikne vážné nervové vypětí. Občas se vychovatel snaží vyhnout konfrontaci se žáky. Dál je tedy nechá, aby se dohadovali a hádali. Před řešením konfliktu upřednostňuje vychovatel dobré vztahy se žáky, příčiny sporu ovšem přetrvávají. Vychovatel má k dispozici také donucovací prostředky, které v případě nežádoucího chování žáků může použít. Může například žákům udělit tresty, zakázat jim určité činnosti apod. Tato strategie má však krátkodobý účinek a hrozí, že vznikne jiný konflikt. Mezi další strategie patří kompromis nebo smlouvání. Princip této strategie je něco za něco. Výhodou tohoto řešení je, že každá strana může něco získat. Podstata problému ovšem uniká, protože se do jeho řešení investuje jen málo. Poslední možností, a dle mého názoru i nejlepší řešení je snaha vychovatele i žáků spolupracovat a hledat řešení problému. Vychovatel považuje v dialogu žáky za rovnocenné partnery. Výhodou tohoto vyjednávání je, že se soustředí na podstatu problému (Auger, 2005). S různými konflikty a jinými projevy nevhodného chování dětí se jako vychovatelka setkávám dnes a denně. Ve většině případů se jedná o menší prohřešky (hádky o hračky, předbílání ve frontě, slovní osočování). Pokud nezasáhnu, může se situace vyhrotit v něco závažnějšího (strkání, kopání), a proto děti nikdy neodbydu, aby si spor vyřešily samy. Družinu navštěvuje 25 žáků z první až páté třídy a i přes dodržování školního řádu družiny, zde není vždy jednoduché kázeň udržet. Jak řeším konflikty a nevhodné chování já? Zařazuji různé činnosti, které by děti mohly bavit. Bohužel mám ve družině i žáky, které nebaví téměř nic a nejraději vyvolávají různé konflikty. Jedná se většinou o žáky, kteří mají poruchy chování, nejsou se sebou spokojeni, nezvládají učení apod. Tyto žáky musím bedlivěji pozorovat a vymýšlet pro ně aktivity, které by je mohly zaujmout. Většinu dětí baví rukodělné činnosti a tvoření například pro rodiče k různým příležitostem. Děti do ničeho nenutím, samy se většinou přidají, když vidí, jaké krásné výrobky ostatní děti zhotovily. Další způsob, kterým předcházím nebo řeším nekázeň, jsou pohybové činnosti. Celé dopoledne děti sedí v lavicích a pohyb jim chybí. Proto každý den chodíme ven na školní dvorek nebo na hřiště. Je dobré, pokud se vychovatel her a jiných činností zúčastní. Dává tím dětem najevo, že jim dané činnosti nebyly uděleny za trest. Nicméně pravidlo, které platí, při nevhodném chování žáků zní „*Prevence je lepší než léčení*“ (Kyriacou, 2012, s. 103). Je tedy vždy lepší nevhodnému chování předcházet, než ho následně složitě řešit.

Po shrnutí všech důležitých informací týkajících se autority, které najdeme v odborných publikacích, se nabízí otázka, co já a autorita. Jelikož pracuji již čtvrtým rokem jako vychovatelka ve školní družině a druhým rokem jako učitelka výtvarné výchovy a pracovních činností je nezbytné autoritu mít. Svou práci mám ráda a snažím se ji dělat, jak nejlépe dovedu. Vzhledem k tomu, že se jedná o školu malotřídní, pracuji se spojenými ročníky. Například na hodinu pracovních činností jednou v týdnu mám spojenou první, druhou a pátou třídu. Je tedy logické, že to co zvládne žák páté třídy, není schopný zvládnout žák první třídy. Na všechny hodiny musím být tedy připravená a na tuto obzvlášť. To, že jsem na hodiny vždy dobře připravena, určitě posiluje moji autoritu. Když jsem před třídu předstupovala poprvé, měla jsem obavy. Byla jsem více nervózní, než když jsem nastupovala do první třídy. Bylo jasné, že jak se před dětmi uvedu, tak se ke mně budou chovat po zbytek školního roku. Dokáží děti zaujmout a nadchnout? Dokáží splnit všechny cíle, které jsem si stanovila? A hlavně, dokáží si udržet kázeň ve třídě? Stále na budování mé autority pracuji. Snažím se být důsledná, spravedlivá a hlavně si na nic nehraji. Pokud bych přehrávala a dělala ze sebe někoho jiného, než jsem, děti by to stejně poznaly. Nicméně si myslím, že se mi podařilo u dětí vytvořit si určitý respekt a to tím, že děti mohou do výuky zasahovat, vyjádřit svůj názor. Snažím se, aby pomocí obrázku dokázaly vyjádřit svoje pocity, emoce, radost z dobře odvedené práce. Když stojím před žáky a vysvětluji jim daný úkol, jsem šťastná, protože dělám práci, která mě baví. Jako vychovatelka ve školní družině věřím, že dětem přináším radost z příjemně stráveného odpoledne. Práce s dětmi je dnes určitě náročnější, než za mého dětství. V době moderních technologií se musím více snažit, abych děti motivovala k různým zájmovým činnostem. Pracuji s dětmi různého věku, pohlaví, sociálního zázemí a také s dětmi, které mají poruchy učení i chování. Proto i já občas musím řešit nějaké kázeňské prohřešky. Vzhledem k tomu, že pracuji na malé škole, veškeré problémy týkající se chování dětí řešíme společně všichni pedagogové. Nicméně na mé kolegyně nepřesouvám řešení problému, který vznikl ve družině. Pokud bych to udělala, snižovalo by to moji autoritu. Při práci s dětmi si s nimi vytvářím přátelský vztah, i zde však kladu důraz na mou autoritu. K budování autority ve družině, potřebuji být hodně trpělivá, empatická, důsledná, spravedlivá, hravá, schopna děti zaujmout. Také se snažím jít dětem vlastním příkladem, protože vím, že přejímají moje názory i to jak se chovám. To co řeknu, také udělám, co slíbím, to splním. Děti mi důvěřují, mohou se mi kdykoli a s čímkoli svěřit. Proto si myslím, že ke mě děti mají úctu a respektují mě.

Seznam použité literatury v odborné eseji je uveden v kapitole 10 – Seznam použité literatury a pramenů.

4 Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia

- 1) BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- 2) BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0.
- 3) ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.
- 4) HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.
- 5) HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.
- 6) KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Vyd. 4. Přeložil Dominik DVOŘÁK, přeložil Milan KOLDINSKÝ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0052-9.
- 7) VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1734-0.
- 8) VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2282-5.

5 Konspekt knihy Pedagogika volného času

Název knihy: Pedagogika volného času, druhé, přepracované vydání

Autoři: Bedřich Hájek, Břetislav Hofbauer a Jiřina Pávková

Vydává: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

Rok vydání: 2010

Počet stran: 128

ISBN 978-80-7290-471-6

Klíčová slova: volný čas, pedagogika volného času, vychovatel v školní družině, právní předpisy.

Zdůvodnění výběru uvedené knihy

V dubnu roku 2016 mi zavolala bývalá spolužačka, kamarádka a také ředitelka jedné malotřídní školy. Zeptala se mne, jestli bych u ní od září nechtěla nastoupit jako vychovatelka ve školní družině. Sdělila mi, že bych si samozřejmě musela dodělat vzdělání, které bude potřeba. Měla jsem pár dní na rozmyšlenou, které vlastně nebyly ani třeba, protože jsem byla téměř ihned rozhodnuta její nabídku přijmout. Co všechno budu muset zvládnout a čím vším se prokousat, jsem neměla ponětí. Nicméně ještě před nástupem do mého nového zaměstnání jsem věděla, že od září budu studovat. Jednalo se o roční studium pedagogiky pro pedagogy volného času, které bylo zakončeno zkouškou z pedagogiky a psychologie a také obhajobou závěrečné práce.

Ještě před nástupem na studia jsem si v knihovně půjčila knihu Pedagogika volného času z roku 2010. Byla to první kniha tohoto zaměření, která se mi dostala do ruky. V ten moment, mě ani ve snu nenapadlo, že jedna z autorek této knihy mne bude jednou vyučovat. Ale stalo se a já měla možnost paní doktorku Pávkovou poznat osobně. Pamatuju si ji jako profesionálku, která svému předmětu dokonale rozumí. Byla velice vlídná, vstřícná a ochotná kdykoli a s čímkoli pomoci. Jednou dokonce dojela na přednášku i se sádrou na noze, protože nás nechtěla o výklad ochudit. Když jsem se rozhodovala, kterou knihu zpracovat,

volba jasně padla na Pedagogiku volného času. Kniha je rozdělena do tematických kapitol a každá kapitola je dále rozdělena do podkapitol.

5.1 Kapitola – základní otázky volného času a jeho výchovného zhodnocení

V první kapitole se autoři zabývají vývojem a významem volného času. Jak důležité je trávit volný čas smysluplně a efektivně. Volný čas dnes umožňuje jednotlivcům i společnosti možnosti, které nikdy předtím nebyly k dispozici v takové míře. Dále zde autoři zhodnocují systém výchovy ve volném čase a charakterizují základní články tohoto systému. Hovoříme tedy o účastnících, obsahu a metodách, prostorech a zařízeních a o faktorech, které vytvářejí podmínky k jeho dalšímu rozvoji.

5.2 Kapitola – volný čas a životní styl dětí a mládeže

V této kapitole je podrobněji popsán pojem volný čas. K čemu přispívá a co podporuje. Činnosti ve volném čase bývají pro člověka atraktivní, poskytují odpočinek, zábavu, relaxaci. Nicméně k tomu, aby děti a mládež dokázali svůj čas využít smysluplně a efektivně je potřeba je cíleně a záměrně ovlivňovat. Samozřejmě platí pravidlo dobrovolné účasti, rozmanitosti, atraktivnosti a pozitivní motivace. Hlavními činiteli, kteří ovlivňují volný čas dětí, jsou vychovatelé, učitelé, rodiče, ale i vrstevníci. Volný čas dětí a dospělých je značně rozdílný. Děti mají více volného času, míra záměrného ovlivňování i struktura aktivit je také odlišná. Děti svůj volný čas tráví v různorodých prostředích. Můžou to být školní družiny či školní kluby, domovy mládeže, hřiště, parky, herny, domov, ulice.

5.3 Kapitola – cíl, obsah, metody výchovy ve volném čase

V této kapitole jsou vysvětleny základní pedagogické pojmy, jako jsou cíle, obsah, metody a formy výchovy ve volném čase. Stanovení cílů je základní prací pedagoga. Bez vymezení cílů není možné vychovávat. Pedagog na základě cílů a podmínek stanoví obsah výchovy. Musí přitom brát v potaz potřeby a přání dětí, podporovat a ovlivňovat jejich zájmy, reagovat na vnější podmínky a dbát na jejich bezpečnost. Na vytváření obsahu by se měli podílet i účastníci volnočasových aktivit. Specifické požadavky na výchovu ve volném čase zdůrazňují metody a formy.

5.4 Kapitola – školská zařízení

V této kapitole autoři zmiňují všechna školská zařízení, která nabízejí volnočasové aktivity a samozřejmě se neopomenuli zmínit i o školním vzdělávacím programu, který musí tyto instituce mít.

5.5 Kapitola – sdružování dětí a mládeže

Tato kapitola pojednává o vývoji a změnách sdružování dětí a mládeže ve volném čase. V průběhu dvacátého století prošla sdružení velkým vývojem. Důležitými mezníky se staly roky 1918 (vznik Československa), 1945 (konec 2. světové války), 1960 a nakonec i rok 1989 (Sametová revoluce). Sdružení dětí a mládeže se člení dle svého poslání. Autoři zmiňují čtyři typy sdružení, zájmová sdružení, sdružení odborů a politických stran, nábožensky orientovaná sdružení a sdružení zaměřená veřejně prospěšně. K dalšímu sdružování především mladých lidí dochází v neformálních skupinách. V této kapitole je popsána důležitost začlenění mládeže do různých sdružení.

5.6 Kapitola – požadavky duševní hygieny při sestavování režimu dne v zařízeních pro výchovu ve volném čase

V této kapitole se autoři vrací k obsahu výchovy ve volném čase. Činnosti, které jej tvoří, jsou odpočinkové, zájmové, rekreační, veřejně prospěšné, sebe-obslužné a příprava na vyučování. Hezké, příjemně zařízené prostředí, správně sestavený režim dne a hlavně dobré mezilidské vztahy mezi dětmi, ale i mezi pedagogy hrají ve výchově ve volném čase velmi důležitou roli.

5.7 Kapitola – zvláštnosti vychovatelské profese

V této kapitole se dozvíme, jaké jsou specifické požadavky na osobnost vychovatele. Vychovatel by měl být komunikativní, empatický, optimistický, nekonfliktní a měl by mít pozitivní vztah k dětem. Mezi prací vychovatele a učitele najdeme pár odlišností. Vychovatel například nehodnotí děti známkou, nenutí je k činnostem, ale snaží se je motivovat. Děti pracují ve skupinách, nebo individuálně. Dalším rozdílem je i méně formální vztah, který má vychovatel k dětem. Ty tak mají větší prostor k vyjádření svých názorů a přání.

5.8 Kapitola – mezinárodní dimenze volného času dětí a mládeže

Ve dvacátém století, především pak v jeho druhé polovině, vznikaly a nadále vznikají instituce, a spolupráce a aktivity přesahující celoevropské měřítko. Spolupráce s Evropou zjednodušují přijímání a realizování představ politiků vůči mladým a jejich volnému času. Jednou z institucí, která se sdružováním mládeže zabývá, je Rada Evropy, která vznikla už v roce 1949. V současné době je nejrozšířenějším sdružením Evropy. Rada Evropy vydává dokumenty, které se týkají zájmových činností dětí a mládeže. Dalším činitelem, který se v současnosti zabývá a podporuje práci mezi mládeží v Evropě, je Evropská unie.

Programy Evropské unie jsou zaměřeny na výměnu a mobilitu mládeže, tvořivost, solidaritu, podporu a přípravu animátorů mládeže či na spolupráci členských zemí Evropské unie. Další institucí, která se zabývá otázkou dětí a mládeže, je Organizace spojených národů. Snaží se o vytvoření vhodných společenských podmínek pro děti a mládež.

5.9 Kapitola – současné tendence, problémy a výhled výchovy ve volném čase

V této kapitole jsou shrnuty vývojové tendence, účastníci volného času, prostory a zařízení, kde volný čas probíhá, a v neposlední řadě vliv masmédií na volný čas jedinců. Základní tendence potřeba k dalšímu vývoji je hodnotně zrealizovat volný čas, o kterém si jedinec sám rozhoduje. Podle Úmluvy o právech dítěte mají všechny děti a mladí lidé právo na aktivní využití volného času. Ani v jedenadvacátém století bohužel nemají všechny děti a mladí lidé možnost využít svůj volný čas smysluplně a efektivně. Může to být například z finančních či sociálních důvodů, ale také proto, že se do volnočasových aktivit zapojit zkrátka nedokážou, protože svůj volný čas využít neumějí. Chybí jim motivace, sebedůvěra, o nic neusilují. Je tedy dobře, že se volným časem mladých společnost zabývá, hodnotí ho a analyzuje.

5.10 Kapitola – některé právní předpisy vztahující se k činnosti školských zařízení

Jak již název této kapitoly napovídá, autoři zde shrnují nejdůležitější zákony a vyhlášky, které se týkají činnosti školských zařízení.

5.11 Kapitola – pojmosloví

V poslední kapitole této knihy sepsali autoři jakýsi slovníček pojmů, které se používají ve školním vzdělávacím programu, v zařízeních zájmového vzdělávání.

6 Profesiografický rozbor vychovatele ve školní družině

Práce vychovatele je atraktivní, leč náročné povolání. Zvládat s nadhledem všechny požadavky a výzvy, jež jsou před vychovatele kladeny, není vždy snadný úkol. Je potřeba využít znalosti z pedagogiky a psychologie ve spojení s každodenním výchovným působením. Vychovatel uskutečňuje výchovně- vzdělávací činnost, která je zaměřena na specifický vývoj osobnosti dětí a mladistvých a na jejich zájmové vzdělávání, a to podle výchovně vzdělávacího programu daného zařízení (Bendl 2015). Požadavky na vychovatele jsou dány zákonem, mnoho autorů zabývajících se volným časem ovšem uvádí i požadavky, které nejsou v zákonech uvedeny, ale jsou pro výkon této profese nezbytné. Ať už se jedná o osobnost vychovatele, jeho postoje, či ochotu dál se vzdělávat.

6.1 Požadavky na pedagogického pracovníka dle zákona

Kariérním systémem, podmínkami pro výkon této profese a dalším vzděláváním se zabývá zákon č. 563/ 2004 Sb. o pedagogických pracovnících. V přímé citaci uvedu paragrafy 2, 3, 4, 16 obsahující zákonem dané požadavky pro výkon této profese.

§ 2

Pedagogický pracovník

- (1) Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu¹ (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.*

- (2) Přímou pedagogickou činnost vykonává*
  - a) učitel,*
  - b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,*

- c) vychovatel,
- d) speciální pedagog,
- e) psycholog,
- f) pedagog volného času,
- g) asistent pedagoga,
- h) trenér,
- i) metodik prevence v pedagogicko- psychologické poradně,
- j) vedoucí pedagogický pracovník.

§ 3

Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

- (1) *Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:*
  - a) *je plně způsobilý k právním úkonům,*
  - b) *má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
  - c) *je bezúhonný,*
  - d) *je zdravotně způsobilý a*
  - e) *prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.*

- (2) *Posuzování předpokladu podle odstavce 1 písm. d) se řídí zvláštním právním předpisem.*

- (3) *Uznávání odborné kvalifikace a splnění předpokladu bezúhonnosti a zdravotní způsobilosti u státních příslušníků členských států Evropské unie, případně jejich rodinných příslušníků, a státních příslušníků ostatních států, kteří jsou v členském nebo jiném státě oprávněni konat přímou pedagogickou činnost, se řídí zvláštními právními předpisy.*

§ 4

Znalost českého jazyka

- (1) *Fyzická osoba, která získala příslušnou odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále stanoveno jinak.*
- (2) *Zkoušku z českého jazyka lze vykonat na vysoké škole v rámci programu celoživotního vzdělávání nebo v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků nebo v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky.*
- (3) *Zkouška nenahrazuje odbornou kvalifikaci k výuce českého jazyka na základních, středních a vyšších odborných školách.*
- (4) *Prokázání znalosti českého jazyka se nevyžaduje u fyzické osoby,*
  - a) která bude působit ve škole s jiným vyučovacím jazykem než českým,*
  - b) která úspěšně vykonala maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury,*
  - c) která vyučuje cizí jazyk nebo konverzaci v cizím jazyce.*
- (5) *Pedagogičtí pracovníci, kromě pedagogických pracovníků uvedených v § 6 a 7, mohou prokázat znalost českého jazyka předložením dokladu o složení jazykové zkoušky v zahraničí*

§ 16

Vychovatel

- (1) *Vychovatel získává odbornou kvalifikaci*
  - a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,*
  - b) vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 10, 12 a 14,*
  - c) vysokoškolským vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného studijního programu než podle písmen a) a b) a*

1. *vzděláním v programu celoživotního vzdělávání v oblasti pedagogických věd uskutečňovaném vysokou školou, nebo*
  2. *studiem pedagogiky,*
- d) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na vychovatelství nebo na pedagogiku volného času nebo na speciální pedagogiku nebo na sociální pedagogiku,*
- e) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene d) a*
1. *vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku nebo pedagogiku volného času nebo na přípravu učitelů základní školy nebo střední školy, nebo*
  2. *studiem pedagogiky,*
- f) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů nebo pedagogů volného času,*
- g) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání a vykonáním jednotlivé zkoušky, která svým obsahem a formou odpovídá zkoušce profilové části maturitní zkoušky z předmětu zaměřeného na vychovatelství, nebo*
- h) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene f) a g) a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku nebo pedagogiku volného času nebo přípravu učitelů základní školy nebo střední školy.*
- (2) *Vychovatel, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve školském výchovném a ubytovacím zařízení nebo v jeho oddělení zřízeném pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, nebo ve středisku výchovné péče, získává odbornou kvalifikaci*

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku nebo sociální pedagogiku,
- b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na speciální pedagogiku, nebo
- c) vzděláním stanoveným pro vychovatele podle odstavce 1 a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.

<http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>

§ 22a

Pracovní doba pedagogických pracovníků

- (1) V pracovní době vykonávají pedagogičtí pracovníci:
  - i. přímou pedagogickou činností
  - ii. práci spojenou s přímou pedagogickou činností
- (2) Povinností pedagogického pracovníka je, být na pracovišti v době, kdy má rozvrhem stanovenou přímou pedagogickou činností, v době, kdy má v rozvrhu stanovený dozor nad žáky, v čase kdy musí zastoupit jiného kolegu nebo v situacích, které mu zaměstnavatel stanoví v souladu se zákoníkem práce.
- (3) Pokud pedagogický pracovník vykonává jinou práci, než která je dána v odstavci dva, může si pedagog určit sám, kde a kdy bude danou práci vykonávat. V případě, že pedagogovi vzniknou náklady spojené výlučně s prací mimo své pracoviště, hradí si je sám pedagogický pracovník, v případě, že nebylo rozhodnuto jinak.

§ 23

Rozsah přímé pedagogické činnosti

- (1) Ředitel školy stanoví pedagogickému pracovníkovi týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti po dobu školní výuky nebo na pololetí školního vyučování. Ředitel školy, kde je provoz celý rok, určí rozsah přímé pedagogické činnosti po dobu kalendářního roku.
- (2) Ředitel školy, která je zřizovaná ministerstvem, krajem a obcí, určí dle prováděcího právního předpisu týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti. Pokud se sjedná kratší než týdenní pracovní doba, sníží se tomu úměrně i rozsah přímé pedagogické činnosti.
- (3) Ředitel školy může pedagogickému pracovníkovi, nakázat vykonání přímé pedagogické činnosti převyšující rámec jemu daného rozsahu, maximálně však 4 hodiny týdně. Pokud bude pracovník chtít, může si další hodiny navíc dohodnout.
- (4) Za přímou pedagogickou činnost nad rámec stanovených hodin ředitelem školy lze považovat vykonanou přímou pedagogickou činnost dle odstavce 3, a to i za předpokladu, že pedagog nesplnil stanovený týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti, daný ředitelem a který vyplývá z týdenního rozvrhu přímé pedagogické činnosti, neboť v čase, který se posuzuje jako výkon práce, přímou pedagogickou činnost nevykonával. U pedagogů s kratší pracovní dobou je přímou pedagogickou činností nad určený rozsah přímá pedagogická činnost převyšující týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti, která odpovídá dané týdenní pracovní době, takovým pedagogům nelze nařídit vykonávání přímé pedagogické činnosti nad stanovený rozsah.
- (5) Rozsah přímé pedagogické činnosti pedagogických pracovníků škol, které zřizuje kraj, ministerstvo, obce nebo svazek obcí stanoví svým nařízením vláda.

§ 24

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

- (1) Po dobu výkonu své pedagogické činnosti, mají pedagogičtí pracovníci povinnost dále se vzdělávat a tím si doplňovat, obnovovat a udržovat kvalifikaci.
- (2) Pedagogičtí pracovníci se dále účastní vzdělávání, kterým si kvalifikaci zvyšují. Podle § 231 odst. 1 zákoníku práce se zvýšením kvalifikace rozumí též její rozšíření nebo získání.
- (3) Podle dalšího vzdělávacího plánu organizuje ředitel školy následující vzdělávání pedagogických pracovníků, který si stanoví po předchozím jednání s příslušným odborovým orgánem.
- (4) K uskutečňování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků dochází:
  - a) na vysokých školách nebo v institucích pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a v ostatních zařízeních, které mají ministerstvem udělené akreditace
  - b) samostudiem
- (5) Podle odstavce 4 písm. a) doklad o absolvování dalšího vzdělávání je osvědčení, která vydala vzdělávací instituce, která další vzdělávání realizovala.
- (6) Prováděcím právním předpisem stanoví ministerstvo typy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogů a způsob jeho zakončení. Ministerstvo obrany nebo Ministerstvo vnitra určí prováděcím právním předpisem typy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogů způsob jeho zakončení pro pedagogické pracovníky škol, jež zřizuje.
- (7) K dalšímu vzdělávání zmíněného v odstavci 4 písm. b) náleží pedagogům volno v rozsahu 12 pracovních dnů ve školním roce, nepřekáží-li tomu závažné provozní důvody nebo přítomnost pedagoga na jiném vzdělávání podle odstavce 1 nebo 2, dobu využití volna stanovuje ředitel školy. Po dobu užívání tohoto volna náleží náhrada platu ve výši ušlého platu. Pokud má pedagogický pracovník smlouvu jen na část školního roku, náleží mu za každý měsíc trvání pracovního poměru jedna dvanáctina volna dle věty první. Podle věty první se úměrně sníží rozsah volna těm pedagogům, kteří mají sjednanou kratší než stanovenou týdenní pracovní dobu. Volno, které pedagog nevyčerpal nebo jeho poměrná část, zaniká bez nároku. Podle věty první se volno sloužící

k pracovněprávním účelům, považuje za překážku v zaměstnání na straně pracovníka.

- (8) Podle právního přepisu zákona č. 435/2004 Sb. se další vzdělávání pedagogických pracovníků, nepovažuje za rekvalifikaci. (Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]).

Kdo je vlastně vychovatelem? Vychovatel je pojem, který můžeme chápat minimálně ve dvojitým významu. Vychovatelem může být kdokoli (nebo cokoli), kdo (nebo co) vychovává (člověk, prostředí, ale i stroj), to znamená, že záměrně působí na vychovávaného jednotlivce nebo skupinu. Na druhou stranu je vychovatel reprezentant zavedeného povolání, k jehož plnění je potřeba odborná kvalifikace definovaná zákonem. Důležitost té role vychovatele spočívá v tom, že v rámci systému a procesu výchovy je vychovatel nositel cíle a obsahu výchovy. Mimo to je vychovatel osobou, která zná pravidla procesu výchovy, pravidla vývoje osobnosti a ví o vnějších faktorech, které vývoj ovlivňují. Práce vychovatele je o výchově a péči dětí, mládeže a někdy i dospělých. Výchovně-vzdělávací činnost realizuje vychovatel ve školních družinách, školních klubech, domovů mládeže, internátů aj. Činnosti vychovatele v těchto zařízeních lze rozdělit do několika oblastí:

Činnosti administrativní

Vychovatel vede evidenci o docházce a pedagogických činnostech a hodnotí výsledky dětí a mladých lidí.

Činnosti organizační

Vychovatel organizuje režim příslušného zařízení, kontroluje jeho dodržování, plánuje a organizuje aktivity dětí a mladých lidí ve volném čase, organizuje výlety, poznávací a kulturní akce.

Činnosti koordinační

Spolupráce všech vychovatelů v rámci všech oddělení.

Činnosti metodické

Vychovatel tvoří výchovné a vzdělávací dokumenty, preventivní programy, programy integrace a inkluze dětí a mladých lidí se specifickými vzdělávacími potřebami v rámci konkrétního školského zařízení.

Činnosti diagnostické

Vychovatel posuzuje individuální zvláštnosti a potřeby dětí a mladých lidí.

Činnosti výchovné a vzdělávací

Vychovatel prostřednictvím hudebních, sportovních, výtvarných, řemeslných a jinak orientovaných činností podněcuje osobnostní rozvoj dětí a mládeže (Bendl, 2015, s. 12-14).

6.2 Role vychovatelky

Pro zdárné vykonávání profese vychovatelky je potřeba splnit požadavky dané zákonem. Pak jsou zde ale i předpoklady osobnostní a dovednostní, které by každá vychovatelka měla mít.

Osobnostní dispozice

Hlavní předpoklad k úspěšnému vykonávání práce vychovatelky je její pozitivní vztah k dětem, dostatečná míra empatie a umění vytvořit příjemné sociální prostředí. S dětmi jedná efektivně, nejsou pro ni jen objekty sociální služby, ale i partnery. Má organizační dovednosti, které rozvíjí, motivuje děti k různým zájmovým činnostem. Snaží se děti hodnotit pozitivně a tím zvyšovat jejich sebevědomí. Dokáže si hrát a hra s dětmi ji baví. Má smysl pro humor a je také fyzicky zdatná, aby dokázala zvládnout různé sportovní aktivity nebo vycházky.

Vzhled vychovatelky

Práce vychovatelky je založena na styku s lidmi, je proto důležité, jak se líčí a obléká. Oblečení by nemělo být vyzývavé, špinavé, naopak má být pohodlné, aby vychovatelce nebránilo v pohybu. Líčení je střídme a je lepší, pokud vychovatelka nenosí velké prsteny, aby jimi při různých činnostech dětem neublížila.

Způsob komunikace

Vychovatelka musí mít dostatečnou slovní zásobu, mluví spisovně, vyjadřuje se srozumitelně a nepoužívá příliš cizích slov. Není ironická, děti nezesměšňuje. Veškeré informace a pokyny směřované k dětem musí být srozumitelné, stručné a přiměřené jejich věku. Při komunikaci je také důležité používání gest a mimiky. Úsměvem může vychovatelka dítě pochválit, či mu dát najevo, že s jeho činností souhlasí.

Dovednosti vychovatelky

Vychovatelka musí ovládat velkou škálu volnočasových aktivit, které jsou vhodné pro děti a které si průběžně doplňuje. Je schopná děti vést a rozvíjet jejich nadání.

Vzdělanostní předpoklady vychovatelky

Vychovatelka disponuje hlubokými znalostmi z oblasti psychologie (vývojové i sociální), biologie a také má právní vědomí. Je schopna všechny tyto poznatky používat v praxi.

Míra povinností výchovné práce

a) přímá výchovná práce

- organizace aktivit s dětmi v rámci školy,
- zajištění stravování dětí školní družiny v jídelně,
- přímá výchovná činnost s žáky od jejich převzetí až do jejich odchodu z družiny domů.

b) nepřímá výchovná práce

- připravit a vypracovat plány výchovné činnosti,
- vést pedagogickou dokumentaci,
- připravit výchovnou aktivitu,
- připravit a zajistit materiál na výchovnou činnost,
- vést administrativu,
- kontakt s rodiči,
- dozor nad žáky při různých aktivitách školy,
- přítomnost na poradách, školeních a třídních schůzkách.

Pracovní náplň vychovatelek

- zajistit výchovně- vzdělávací činnost s dětmi dle norem psychohygieny a určeného denního řádu školní družiny,
- dodržet BOZP, dbát na bezpečnost dětí,
- vytvořit lákavou skladbu aktivit,
- navodit příjemnou atmosféru,
- upevnit hygienické návyky,
- ručit za výsledky výchovně- vzdělávací aktivity,
- zaznamenávat průběh aktivit do pedagogické dokumentace (Hájek, 2011, s. 33- 38).

Povinná dokumentace, kterou musí vést každý vychovatel

- docházkový sešit (slouží k zaznamenávání docházky žáků, kteří jsou do družiny přihlášení)
- pedagogický deník o přehledu výchovně vzdělávací práce
- plán práce na určitou dobu
- deník práce v zájmových kroužcích (pokud jsou zájmové kroužky zařazeny)
- zápisní lístky (již nejsou vedeny jako povinná dokumentace školní družiny, jelikož jejich využití není stanoveno zákonem. Nicméně se stále používají, protože udávají údaje o odchodu žáka ze školní družiny, jeho zdravotním stavu a další důležité informace) (Musil, 2014)

Specifika práce vychovatele

Specifika práce s dětmi ve školní družině

a) dobrovolnost

Typický znak pro výchovu ve volném čase. Vychovatelé nabízejí dětem širokou škálu činností, aby si děti mohly vybrat tu činnost, která je nejvíc zaujme a baví je. Do aktivit vychovatel děti nenutí.

b) změnit činnost dle potřeby

Vychovatel může změnit aktivity podle aktuální situace. To znamená, že reaguje na počasí, počet dětí, jak jsou děti unavené apod. Pokud se tedy změni vnější podmínky, vychovatel na ně může pružně reagovat.

c) způsob výchovy a komunikace

Není dobrá přílišná volnost, děti potřebují vymezit hranice, zavedený řád jim dává pocit jistoty a bezpečí. Přílišná volnost vede k nekázní žáků. Při zájmovém vzdělávání se doporučuje neformální komunikace, která dává prostor přáním, potřebám a nápadům dětí.

d) zvláštnosti procesu učení

Proces výchovy probíhá v rámci výchovy mimo vyučování jinak, než v rámci školní výuky. Děti se učí formou hry, při které se musí soustředit a tím, že jsou pozorní, jsou i ukáznění.

e) denní doba výchovného působení

Děti mohou navštěvovat ranní družinu a také odpolední družinu. Práce vychovatele je tedy zhodnotit biorytmy dětí, uvážit činnosti, které děti dělaly před vstupem do družiny, i to jak dlouho tyto aktivity probíhaly. Je nutné správné uspořádání režimu dne ve družině a přizpůsobit ho žákům či skupině.

f) heterogenní skupiny

Oddělení školní družiny jsou tvořeny žáky různého věku, což se může jevit jako nevýhoda. Nicméně při vhodném přístupu vychovatelky a dobrém složení oddělení školní družiny lze tuto věkovou nevyváženost skupiny využít. Starší mohou jít mladším příkladem a zároveň pomoci vychovatelce (například při rukodělných pracích).

g) specifický typ nekázně

Někdy se může stát, že děti ve družině překročí hranice, které se ve vyučování vyhodnocují jako nevhodné chování.

Tyto projevy chování se ovšem ve družině netrestají a nevyhodnocují jako nekázeň, protože se jedná o zájmové vzdělávání.

h) přirozenost nekázně

Je přirozené, že se žáci, kteří celé dopoledne seděli v lavicích, potřebují ve družině proběhnout, zakřičet si a být hlučnější. Vychovatelé bývají k těmto projevům shovívavější a tolerantnější než učitelé ve výuce.

i) diagnostika

Vychovatel má příležitost a čas pozorovat děti při jejich přirozeném chování. Tím dokáže odhalit řadu vlastností a potřeb dětí, které učitel nemá možnost během vyučování vypořádat (Bendl, 2015).

7 **Případová studie ZŠ Koleč a školní družiny jako její součásti**

Výpis z rejstříků škol

Druh školy: Základní škola

Adresa: č. p. 19, 273 29 Koleč

Výuka v cizím jazyce: Ne

Nejvyšší povolený počet žáků ve škole: 65

Datum zápisu školy do rejstříku: 1. 1. 2005

Datum zahájení činnosti: 1. 9. 1850

Resortní identifikátor (IZO): 102086737

Kód druhu /typu: B00

7.1 Základní škola Koleč, příspěvková organizace

Počátek školy sahá až do roku 1750, kdy byla založena Emanuelem Ubellim, svobodným pánem ze Siegburgu. Budova, v níž se nyní škola nachází, vznikla v roce 1889. V roce 1969/1970 byla zřízena školní družina. V roce 1975 prošla škola velkou rekonstrukcí. Díky dotacím z evropského fondu a prostředkům zřizovatele dochází od roku 2009 k postupné rekonstrukci celé školy. Byla vyměněna okna, vstupní dveře, celá budova byla zateplena a získala nové půdní prostory, střechu a novou fasádu. Z půdních prostor se vytvořily dvě učebny. Od roku 2012 se postupně opravuje vnitřek školy. Zrekonstruovala se například šatna, ředitelna, sborovna a v přízemí, kde se nacházela místní knihovna, se roku 2016 zřídila nová, moderní a velká družina. Do té doby byla družina vedena v jedné z kmenových tříd. V loňském roce začala poslední z velkých rekonstrukcí školy. V přízemí se místo tělocvičny zřídila nová, matematická učebna a v prvním patře je nyní místo terasy přírodovědná učebna. Na dvorku školy byla položena zámková dlažba a záhonky, kde děti budou pěstovat zeleninu a také sázet rostliny a květiny. Základní škola v Kolči je umístěna v klidné části obce. Jedná se o malotřídní školu a se svým počtem žáků se řadí mezi malé školy. Jedná se o právní subjekt, kde od roku 2019 /2020 probíhá výuka podle školního

vzdělávacího programu Můj svět v obrazech, který klade důraz na výuku jazyků, informatiky a přírodních věd.

Organizační struktura školy se změnila několikrát v závislosti na počtu žáků a školských reformách. V současné době je škola trojtřídní a je určena žákům 1. až 5. třídy. Nyní školu navštěvuje 31 žáků, z toho jeden žák druhé třídy má individuální vzdělávání (Záznamy z kronik zapůjčené ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně; Školní vzdělávací program „Můj svět v obrazech, 2017).

7.2 Vymezení pojmu malotřídní škola

O tom, co je malotřídní škola, existuje obecná představa, nicméně je dobré si tento pojem ujasnit. „*Za malotřídní školu je označována taková škola, v jejíž alespoň jedné třídě jsou vyučováni žáci více než jednoho ročníku*“ (Trnková, Knotová, Chaloupková, 2010, s. 11). Je tedy třeba, aby učitel zorganizoval výuku tak, aby se do učení během vyučovací hodiny zapojili žáci ze všech ročníků. V České republice lze malotřídně organizovat pouze první stupeň základní školy. Malotřídní školy se nacházejí hlavně v obcích do 1500 obyvatel. Existence školy obci leccos přináší, ale samozřejmě ji také stojí nemalé výdaje. Nabízí se tedy otázka, co považují zřizovatelé za stěžejní k jejich zřízení v obcích. Z různých průzkumů vyšlo najevo, že hlavní důvod je zamezení dojíždění dětí, jenž v sobě skrývá různá zdravotní, bezpečnostní či vývojově psychologická rizika a to zejména u dětí mladšího školního věku. Další důvod je tradice. Dalo by se říci, že tím starostové obcí vyjadřují to, že škola je součástí kulturního a sociálního života obce a také součástí její totožnosti. Školu většina obyvatel vnímá jako pojítko mezi sebou. Malotřídní školy umožňují plnit školní docházku dětem na venkově, na místech, která jsou odlehlá a řídko obydlená (Trnková, Knotová, Chaloupková, 2010).

7.3 Charakteristika žáků ZŠ Koleč

Žáci do školy docházejí z blízkého i vzdálenějšího okolí. Vzdělání žáků zajišťuje žákům z obcí Koleč a Blevice, ale také z jiných vzdálenějších obcí. Děti do školy dochází pěšky, nebo využívají veřejnou hromadnou dopravu nebo je vozí rodiče. Školu navštěvuje i určité procento žáků cizích státních příslušníků. Dobré zkušenosti má škola i s integrací žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tito žáci se vzdělávají podle plánu pedagogické podpory a individuálního vzdělávacího programu. Tím, že školu navštěvují i integrovaní žáci, jsou všechny děti vedeny k toleranci a ohleduplnosti. Na druhý stupeň odcházejí žáci na školy, které si zvolili společně s rodiči. Jedná se o školu spádovou, plně organizovanou,

kteřá se nachází v blízkém okolí, ale také do základních škol ve větších městech, jazykové školy a gymnázia.

7.4 Vybavení školy

Budova školy má šest místností. V přízemí školy jsou dvě místnosti, z nichž jedna funguje jako školní družina a druhá nově zrekonstruovaná místnost, bude od září tohoto roku sloužit jako matematická učebna. V prvním patře jsou dvě místnosti, které fungují jako kmenové učebny. Jedna z těchto učeben je vybavena počítači a slouží k výuce prvního a druhého ročníku. Ve druhé učebně je interaktivní tabule, počítače a probíhá zde výuka třetího a čtvrtého ročníku. Ve druhém patře jsou dvě kmenové učebny. Jedna je určena k výuce výtvarné výchovy, učebna je tedy plně vybavena výtvarnými potřebami a pomůckami. Druhá učebna slouží k výuce informatiky, je plně vybavena počítači a také interaktivní tabulí. Mimo informatiku zde probíhá i výuka pátého ročníku. Spojení ročníků není trvalé, vždy se mění podle počtu dětí. Ke škole také patří tartanové hřiště, které se při příznivých podmínkách využívá v hodinách tělesné výchovy, ale také slouží k různým sportovním aktivitám školní družiny. V areálu školy je i stravovací zařízení.

7.5 Spolupráce školy s rodiči

S rodiči žáků se spolupráce neustále vyvíjí. Rodiče mohou školu navštívit v době konzultačních hodin, třídních schůzek, nebo po vzájemné dohodě s vyučujícím. O činnosti školy jsou rodiče také informováni na třídních schůzkách či webových stránkách, nejnověji i na stránkách Facebooku. V současné době jsou bohužel rodiče ve vztahu ke svým dětem velmi úzkostliví a to se odráží i v nárocích na péči pedagoga. Pedagogové se snaží děti vést k slušnému chování, respektu, ohleduplnosti, spolupráci s ostatními spolužáky, odpovědnosti za své chování a plnění si svých povinností. Máme jasně stanovená pravidla a trváme si na jejich dodržování. A v tom se s některými rodiči rozcházíme. Rodiče samozřejmě vychází vstříc především svému dítěti. Jsou nedůslední, netrvají na dodržování pravidel, ani na plnění svých povinností. Nicméně drtivá většina rodičů se školou spolupracuje, oceňuje naši péči a jsou za ni rádi. Samozřejmě se najde pár rodičů, se kterými se v některých názorech lišíme. Potom se problémy řeší velmi těžce. Pokud rodič sám nechce řešit problémy svého dítěte, má škola svázané ruce a přestože ví, že by to mohlo dítěti pomoci, nemůže nic dělat. Ale takových rodičů je velmi malé procento.

7.6 Pedagogický sbor

Pedagogický sbor tvoří ředitelka a čtyři učitelky (z toho jedna dochází pouze jeden den v týdnu na výuku hudební výchovy). Jedná se tedy o malý kolektiv. Při takovém počtu pracovníků tu individualismus nemá místo. Každý, včetně vychovatelky, musí být schopen toho druhého kdykoliv zastoupit. Pedagogové se neustále vzdělávají, doplňují si nejen kvalifikaci, ale také se profesně rozvíjejí. Na malotřídní škole mají pedagogové na starosti nejen vyučovací povinnosti, ale také administrativní činnost související s chodem školy. Zajišťují i vedení školní knihovny a zájmových kroužků.

7.7 Dlouhodobé projekty

Pedagogové vzájemně spolupracují na dlouhodobých projektech. Škola každý rok organizuje výchovně vzdělávací akce, například „Den pro zdraví“. Také každoročně pořádá ozdravné pobyty v přírodě, cyklistický výlet na Okoř, každý rok navštívíme aktuální mezinárodní výstavu (například Cosmos Discovery 2020). U příležitosti Dne české státnosti – 28. září je to putování na hradiště Budeč jako součást projektu „Po stopách regionální historie“.

7.8 Zájmové kroužky v ZŠ Koleč

Škola se nachází v obci, která má zhruba 900 obyvatel, proto zde lidé nemají takové možnosti pro využití svého volného času jako ve městech. Rodiče ovšem nemají čas a někdy ani chuť vozit své děti do měst k návštěvě kroužků. Škola si je tohoto faktu vědoma a proto nabízí dětem několik zájmových kroužků. Ze zájmových aktivit si rodiče a děti mohou vybrat z těchto kroužků:

Čtení nás baví

Cílem tohoto kroužku je rozvíjet v dětech čtenářskou gramotnost a vypěstovat v nich lásku ke knihám.

Kreativní dílna

Cílem tohoto kroužku je rozvíjet jemnou motoriku a také manuální zručnost. Rozvíjí i kreativitu a fantazii.

Věda je zábava

Cílem tohoto kroužku je zábavnou a hravou formou seznámit děti pomocí různých pokusů s tajemstvím různých vědních oborů (například chemie, fyziky).

Děti na startu

Projekt, do něhož se škola zapojila v roce 2019. Jeho cílem je především probudit u dětí radost z pohybu. Děti si pomocí her rozvíjejí sílu, vytrvalost, rychlost a koordinaci. Získávají základy atletiky, gymnastiky a míčových her.

Téměř všechny kroužky jsou bez poplatku, proto je mohou navštěvovat i děti ze sociálně slabších rodin. Kroužky většinou obstarávají sami pedagogové nad rámec svých základních povinností.

7.9 Zaměření školy

Idea školy: Předat dětem radost z poznávání v přátelském prostředí.

Až do roku 2012 byl školní vzdělávací program zaměřený především na vzdělávání v oblasti Jazykové komunikace, Matematiky, Informatiky a Přírodovědy. Poté docházelo k výrazné subvenci čtenářské, finanční a jazykové podpoře. S novým ŠVP, který byl zpracován pro rok 2017/2018 se také podporuje rozvoj dětí v dramatické, hudební a tvůrčí oblasti. Ve škole je kladen důraz na osobnostní a sociální vzdělanost, která souvisí s prevencí a snižováním nežádoucích projevů chování žáků. Velký důraz je kladen i na dobré vztahy mezi žáky, ale i na vztah mezi pedagogem a žákem. Vztahy jsou na škole z důvodu malého kolektivu víceméně dobré. Malý kolektiv žáků nedává příliš možností utvořit si mnoho kamarádských vztahů. Je potřeba tento problém zohlednit a usměrnit.

7.10 Organizace výuky na malotřídní škole

Práce pedagoga na malotřídní škole je odlišná od vyučování v klasických ročníkových třídách. Nelze vyučovat všechny žáky najednou, vzhledem ke spojení více tříd najednou. Na začátku hodiny pedagog zadá samostatnou práci jednomu ročníku (obsah učiva byl již probrán). Děti pracují samy, ale při jakékoli nejasnosti se mohou obrátit na učitele. V době kdy jedna třída pracuje samostatně, vysvětluje pedagog novou látku třídě druhé. Učitel na malotřídní škole musí být na výuku důkladně připraven, aby byl schopný zaujmout dva, někdy i tři ročníky žáků.

7.11 Výhody malotřídní školy

Na malotřídní škole se děti musejí více spoléhat samy na sebe, což je určitě dobrá příprava do života. Je samozřejmostí, že starší děti pomáhají mladším, šikovnější méně zručným. Prostředí malé školy je vhodné i pro děti, které mají vzdělávací problémy nebo ty, které se špatně socializují a na velké škole by se mohly stát obětí šikany. Děti na malotřídní škole mluví v hodinách déle a častěji, než ve třídě, kde se nachází třicet dětí. Nižší počet žáků ve třídách také umožňuje pedagogovi reagovat na změny chování či vzdělávání žáků a ihned je řešit. Další velká výhoda je, že se všichni navzájem znají a vládne zde příjemná rodinná atmosféra. Děti jsou také více tolerantní k nedostatkům ostatních.

7.12 Nevýhody malotřídní školy

Nevýhodou pro děti může být přechod na jinou školu. Na malotřídní škole se všichni znají, jsou vedeny k úctě a respektují se. Na velké škole je větší anonymita a soutěživost. Vzhledem k malému kolektivu si děti nemohou utvořit hodně kamarádských vztahů.

Práce na malotřídní škole má tedy své výhody i nevýhody. Kdo touží po rodinné atmosféře, individuálnímu přístupu pedagoga k dítěti, otevřenosti a spolupráci učitelů vůči rodičům, je právě volba malotřídní školy ta pravá (Školní vzdělávací program „Můj svět v obrazech“, 2017).

7.13 Školní družina

Z historie

Výchova dětí mimo školní vyučování má u nás dlouhodobou tradici. Nebyla ovšem v takové podobě jakou známe dnes. Bylo to dáno i postavením a majetností rodičů. Děti, které pocházely z bohatých rodin, byly svěřovány na starost soukromým učitelům, kteří je vyučovali zpěvu, tanci, sportu či ručním pracím. Důležitý byl i fakt, jestli se jednalo o chlapce či o dívku. Děti z chudých rodin už od raného věku pomáhaly svým rodičům, a tak jim mnoho volného času nezbyvalo. Vlastenečtí učitelé se již od 18. století věnovali výchově a to dobrovolně a ve svém volném čase. Koncem 18. století a začátkem 19. století se v souvislosti se společenskými změnami objevil požadavek na výchovu dětí ve volném čase. Chudí lidé se stěhovali za prací do měst, a o jejich děti se neměl v odpoledních hodinách kdo postarat. Nejprve se to snažily vyřešit různé spolky (zajišťovaly jídlo, obuv a oděv pro chudé děti, nebo občas připravily nějakou zábavnou akci). Další organizace, které se podílely na výchově dětí ve volném čase, byly například Junák, Orel, Sokol. Bohužel

všem těmto organizacím chyběla systematicčnost, navíc do své péče zahrnovaly pouze část dětské populace.

Proto vznikl v roce 1885 v Praze první útulek, který sloužil dětem školou povinným, jejichž rodiče byli v práci, nebo byli nemocní. Postupně se zřizovaly další útulky, skladba jejich výchovně- vzdělávacích činností byla v té době značně pokroková. Děti si kromě školních povinností užívaly i činnosti rekreační, hudební, výtvarné či tělovýchovné. Tato skladba činností odpovídá víceméně představám o činnosti školních družin v současnosti.

Od roku 1931 začaly útulky sloužit i dětem, které nepocházely z chudých rodin. Od toho samého roku se útulkům začalo říkat družiny. Po roce 1945 důsledkem společenských změn, či zaměstnanosti žen, došlo k nárůstu počtu družin. Na základě školského zákona se v roce 1948 staly družiny součástí škol.

K veliké změně došlo v roce 1960. Tento rok školský zákon ustanovil školní družiny pro výchovu mimoškolního vyučování dětí mladšího školního věku (1. – 5. třídy). Tento zákon také stanovil, že školní družiny mají být součástí škol. Bylo vydáno nařízení o zřizování, pořádání a výchovně vzdělávacích aktivitách školních družin, které zúžily počet dětí v odděleních na třicet.

Sedmdesátá, osmdesátá ani devadesátá léta minulého století nepřinesla žádné koncepční změny (Pávková, 2011, s. 19-21).

Definice školní družiny

„Jde o instituci, která uskutečňuje základní formu výchovy mimo vyučování a péči o děti zaměstnaných rodičů v průběhu školního roku a podle potřeby i o školních prázdninách“ (Musil, 2014, s. 63). Je určena žákům 1. až 5. třídy. Děti se rozdělují do oddělení, maximální počet dětí na jedno oddělení je 30. Školní družina je školské zařízení, které je mezi zařízeními zabývajícími se volným časem dětí nejčetnější, zaměstnává nejvíce vychovatelů a jejími oddělení prošlo největší množství dětí. Podle vyhlášky č. 74/2005 Sb. jsou školní družiny řazeny mezi školská zařízení zájmového vzdělávání. Bývají většinou zřizovány při základních školách, ale i jako samostatná zařízení. Výchovu ve družině je třeba brát jako součást společenské reprodukce, ne jako sociální službu. Není také pokračováním vyučování, ani jej nemá kompenzovat. Práce ve družině má svá specifika, která se výrazně liší od běžné vzdělávací práce (Hájek, 2011).

Školní družina by měla vykazovat

- přesně určenou dobu provozu,
- jakým způsobem bude docházet předávání dítěte ze školy do školní družiny,
- podmínky docházky do školní družiny,
- určené kroky vychovatelky v případě nevyzvednutí dítěte do určené doby,
- jakým způsobem bude zajištěna bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve družině,
- určený a na viditelném místě ve družině zavěšený vnitřní řád školní družiny (rodičům poskytuje informace a pro všechny výchovné pracovníky je závazný)
- jakým způsobem bude opatřen pitný režim dětí (Musil, 2014)

Funkce školní družiny

Školní družina naplňuje svou funkci činnostmi odpočinkovými, rekreačními, zájmovými a přípravou na vyučování.

odpočinkové činnosti

Zařazují se po obědě a mají odstranit únavu. Může se jednat o poslech hudby, četbu knihy nebo komiksů či hraní různých deskových her.

rekreační činnosti

Jde o pohybové, sportovní či turistické hry, které slouží k regeneraci sil. Ideální je, pokud probíhají venku.

zájmové činnosti

Slouží k rozvíjení osobnosti dítěte. Umožňují dětem se seberealizovat, poznávat a rozvíjet dovednosti. Zařazují se jako činnosti individuální nebo skupinové.

příprava na vyučování

Při vypracování domácích úkolů ve družině záleží hlavně na požadavku rodičů, délce pobytu dítěte ve školní družině, požadavcích učitelů a také na prostorovém i materiálním vybavení školní družiny (Hájek, 2011).

Prostředí a materiální vybavení školní družiny

Samozřejmě, že nejdůležitějšími faktory ve družině jsou děti a vychovatelka. K tomu, aby byla výchova ve volném čase efektivní, musí k tomu být i vyhovující prostředí.

prostředí

Místnost by měla být dostatečně velká, čistá, větratelná, s co největším volným prostorem ke hraní. Část místnosti by měl zakrývat koberec. Nábytek má být udržovaný, lehce omyvatelný a měl by odpovídat výškovým proporcím žáků. Samozřejmostí jsou stoly (nejlépe kulaté), které slouží k hraní her a různým rukodělným pracím. Stěny je dobré vyzdobit výrobky dětí.

materiální vybavení

V každé družině najdeme spoustu hraček, plyšáků, stolních her, stavebnic, knih, časopisů, různého sportovního náčiní a také hudební nástroje. Nezbytné jsou fixy, pastelky, čtvrtky, štětce, lepidla, nůžky a další potřebné věci určené pro výtvarnou a rukodělnou činnost. Některé školní družiny disponují i televizí a počítači (Hájek, 2011).

Organizace školní družiny v ZŠ Koleč

Školní družina je zřízena podle zákona „č. 561/ 2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)“ (Pávková a kolektiv, 2011, s. 255) a řídí se podle vyhlášky MŠMT č. 74/ 2005 o zájmovém vzdělávání (Hájek, 2011).

Ranní družina – 7. 00 – 7. 50 hodin

7. 00 – 7. 50 – skupinové a volné hraní dětí

7. 50 – 8.00 – odchod z družiny do učebny, příprava na vyučování

Odpolední družina – 11. 35 – 16. 30 hodin

11. 35 – 12. 35 – konec vyučování, odchod na oběd, hygiena, odpočinkové činnosti (četba knih, stolní hry, malování)

13. 00 – 15. 30 – rekreační a zájmové činnosti, vycházky, pobyt na hřišti, zájmové kroužky, hygiena, odchody žáků domů

15. 30 – 16. 30 - didaktické hry na počítačích, individuální odpočinkové činnosti žáků, odchody žáků domů

Projekty a akce školní družiny

K aktivitám a běžným činnostem, které ve družině pořádám, vymyslím a organizuji i speciální projekty. Tyto projekty navazují na různá výročí, významné události či roční období.

Drakiáda

Z domova si děti přinesou draky, které si na poli za školou pouštíme. Do této akce se zapojují i rodiče a prarodiče žáků.

Dýňování

Dýně si děti společně s rodiči vydlabají a ozdobí například kaštany, listím, nebo klacíky. Vydlabané a ozdobené dýně se vystavují před školou. Pár dýní si ponecháme na pozdější vaření. Ve školní kuchyni z nich připravujeme různé pochoutky, které pak děti dávají svým rodičům ochutnat.

Bramboriáda

Ve školní jídelně si děti z brambor připraví různé pochoutky. Samy si brambory oloupou a nakrájí. S ostatními surovinami potřebných k vaření udělají totéž. Každý rok se připravují různé pochoutky (bramboráčky, plněné brambory, nebo bramborové muffiny).

Zdobení perníčků

Perníčky upečené dětmi v hodinách pracovních činností si ve družině zdobí glazurou různých barev. Nazdobené perníčky se balí do pytlíčků, které děti rozdávají svým rodičům a prarodičům na vánoční školní besídce.

Karneval

Velmi oblíbená akce našich žáků. V hodinách výtvarné výchovy a pracovních činností si děti vyrábí škrabošky z rozličných materiálů. Ty a i jiné převleky pak využijí v den Karnevalu. V tělocvičně si děti zahrají různé hry, zatancují si a zamlsají.

Kraslice

Každý rok pořádá naše škola soutěž o Nejkrásnější kraslici. Ve družině si děti zdobí tradičním i netradičním způsobem kraslice. Ty nejpovedenější a nejkrásnější si děti dají do soutěže. Do této soutěže se zapojují i rodiče našich žáků.

Čarodějnice

Děti si nejprve v tělocvičně zasoutěží a potom si na školním dvorku upečou buřtíky. To vše samozřejmě v nápaditých kostýmech.

Rozloučení se školním rokem

Poslední den před vysvědčením jsou pro děti ve družině připraveny tvořivé dílničky (například zdobení triček, tašek fixami) a lehké občerstvení. Touto akcí se rozloučíme se školním rokem ve družině.

Kritéria pro přijímání žáků do školní družiny v ZŠ Koleč

Ředitel školy stanovuje v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb. a s ohledem na kapacitu školní družiny, kritéria pro přijímání dětí do školní družiny. Školní družiny se ve své činnosti řídí především vyhláškou č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

Kritéria

Při rozhodování o přijetí žáků k pravidelné docházce do školní družiny postupuje ředitel školy dle těchto kritérií:

- 1) Žáci z 1. – 2. ročníku, jejichž rodiče pracují, žák pravidelně dochází do školní družiny (v plném režimu).
- 2) Žáci z 3. – 4. ročníku, pokud to kapacita školní družiny umožňuje, přednost mají žáci, kteří dojíždějí, jejich mladší sourozenci školní družinu také navštěvují a dle pravidelné docházky.
- 3) Individuální posouzení, pokud se kapacita školní družiny nenaplní, mohou být ostatní žáci z I. stupně přijímáni podle kritérií o přijetí žáků do školní družiny.

Práva a povinnosti žáků ve školní družině

Práva žáků

- účastnit se výchovně vzdělávacích, zájmových nebo tematických činností, které školní družina zajišťuje,
- na svobodu myšlení, shromažďování, projevu a náboženství, ale i na odpočinek a dodržení základních psychohygienických podmínek,
- možnost vyjádřit se k rozhodnutím, které se týkají podstatných záležitostí jejich vzdělávání a výchovy, jejich vyjádření se věnuje pozornost úměrná jejich věku a stupni vývoje. Žáci mají možnost sdělit svůj názor vychovatelce či ředitelce školy, to vše ve formě, která neodporuje zásadám slušného chování,
- na odpočinkové a oddechové činnosti, na hru i dobrovolné účasti v řízených zájmových činnostech,
- právo na ochranu jejich zdraví a zajištění bezpečnosti,
- právo na ochranu před násilím a diskriminací, před zásahy do soukromého života a poškozování pověsti a cti,
- právo na seznámení se směrnicemi se vztahem k jejich pobytu a aktivit ve školní družině

Povinnosti žáků

- chovat se tak, aby neohrožovali ostatní spolužáky ani vychovatele,
- dodržovat vnitřní řád školní družiny a zásady bezpečnosti, s nimiž byly seznámeni,,
- realizovat pokyny pedagogů, vydané v souladu s právními předpisy a vnitřním řádem školní družiny, dodržovat pokyny provozních pracovníků a chovat se tak, aby neohrozili zdraví svoje ani jiných osob,
- nahlásit vychovatelce ztrátu či poškození svých osobních věcí v den, kdy k tomu došlo,
- ve družině se chovat a jednat tak, aby nesnižovali důstojnost svou, svých kamarádů, ani lidí, s kterými přijdou do styku,
- přezouvat se,
- udržovat prostory školní družiny v čistotě, šetrně zacházet s vybavením školní družiny, chránit majetek před poškozením,
- účastnit se aktivit organizovaných školní družinou, chodit do družiny dle zápisového lístku,
- ukládat si aktovky na jasně stanoveném místě,

Žáci nesmí

- nosit do družiny cenné věci, nechávat peníze v aktovkách ani v odloženém oděvu,
- nosit do družiny předměty, které by mohly ohrozit zdraví ostatních účastníků,
- bez svolení pořizovat nahrávky na mobil,
- bez vědomí vychovatelky opouštět školu,
- používat hrubých slov či urážek vůči ostatním,
- nekouřit, nepít alkoholické nápoje, neužívat a nešířit omamné psychotropní látky,
- hrubě porušovat vnitřní řád družiny či nemít zaplacený příspěvek na pobyt ve školní družině (Vnitřní řád školní družiny ZŠ Koleč).

8 Písemná příprava na ucelenou volnočasovou výchovnou aktivitu

8.1 Dopravní výchova

Cílová skupina

Aktivita byla určena všem žákům, kteří navštěvují školní družinu. Jde tedy o žáky první až páté třídy.

Rozsah aktivity

Celý projekt trval týden a probíhal nejen ve družině, ale i na dopravním hřišti, v učebnách a v blízkém okolí školy.

Hlavní cíl

Naučit žáky chovat se bezpečně nejen jako chodec, ale i jako účastník silničního provozu

Vedlejší cíle

- Žáci jsou schopni charakterizovat základní pravidla silničního provozu.
- Žáci dokáží popsat základní dopravní značky.
- Žáci jsou schopni se správně rozhodnout.
- Žáci jsou schopni pochopit důležitost dopravní výchovy.
- Komunikace mezi žáky.
- Týmová spolupráce.
- Žáci pochopí důležitost nošení ochranných pomůcek.

Pomůcky

- koloběžky,
- kola,
- papír,
- pastelky,
- pracovní listy,
- pexeso,
- provázky,
- autíčka.

Metody práce

- skupinová práce,
- individuální práce,
- názorně – demonstrační metody.

Formy práce

- didaktické hry,
- soutěže.

8.2 Realizace projektu

Pondělí

Ve družině jsme si všichni sedli na koberci do kruhu a vyprávěli si o pravidlech silničního provozu. Jak se správně chovat při chůzi po chodníku, po silnici. Ve skupinkách si děti zahrály dopravní pexeso.

Úterý

V úterý jsme se šli projít po obci. Děti poznávaly dopravní značky, na křižovatkách řešily, kdo má přednost, jak jsou zajištěny železniční přejezdy. V dopravní výchově je vycházka hlavní forma výuky. Žáci při ní sledují reálný provoz a přitom si uvědomují, jak je potřeba chovat se ukázněně v silničním provozu.

Středa

Ve středu si děti v hodinách pracovních činností vyrobily rekvizity (volant, silnice, namalovaly si značky), které potřebovaly k provedení hry. Odpoledne si ve družině nejprve rozložily na zem a stoly připravené silnice z papíru, provázky posloužily jako přechody, obrubníky apod. Přidaly nakreslené značky a tím činnost začala. Žáci, kteří si z domova přinesli autíčko, si ho postavili na silnici. Děti pracovaly ve skupinkách, snažily se dodržovat pravidla silničního provozu tak, aby nedošlo ke kolizím.

Čtvrtek

Ve čtvrtek byl čas přejít od teorie k praxi. Nabyté poznatky se děti snažily zúročit na dopravním hřišti. Výhodou těchto hřišť je skutečnost, že zde žáci nejsou ohroženi reálným provozem. Každé z dětí mělo koloběžku, nebo kolo a jejich úkolem bylo projet hřiště a dodržovat pravidla silničního provozu.

Pátek

Poslední den tohoto projektu probíhal v učebně. Žáci se rozdělili do skupin (v každé skupině byli zastoupeni žáci všech ročníků), dostali pracovní listy, kde museli poznat základní dopravní značky. Když měli všichni práci hotovou, vše si zkontrolovali, případně opravili. Na interaktivní tabuli musely děti vyřešit zapeklité otázky, které se týkaly silničního provozu (například kdo má přednost v dané křižovatce apod.). Děti se bavily, většina odpovědí byla správná a všichni dostali za své výkony reflexní pásky a malý pamlsek.

Závěrečná reflexe

Celá aktivita se velmi povedla. Děti byly velmi zvědavé, učenlivé a projekt je velmi bavil. Pochopily, jak je důležité dodržovat pravidla silničního provozu a chránit tak nejen svůj, ale i život ostatních účastníků.

9 Závěrečná reflexe o vlastním studiu

Je červen 2017 a jsou to zhruba tři týdny, co jsem úspěšně dokončila roční studium pro pedagogy volného času. Teď ale přede mnou byla mnohem větší výzva, a sice přijímací zkouška na Karlovu univerzitu. Jedu zkusit štěstí se svojí kamarádkou, každá jsme ale v jiné budově. Místnost je zaplněna mladými lidmi a mezi nimi já. Přemýšlím, kam jsem to zase vlezla, ale myšlenku na útěk jsem ihned zavrhla. Jestli chci pracovat jako vychovatelka, musím se na školu dostat. Po testu jsem si nebyla ale vůbec jistá, jestli jsem postoupila. Pak jsem ale dostala pozvánku k ústnímu pohovoru. A tak jsem opět vyrazila směr Praha vstříc dalšímu dobrodružství. Ten den bylo hrozné horko. Paní doktorka Hanková, paní magistra Richterová i pan doktor Syříště se ze mě snažili dostat to nejlepší, ale já jsem se svým výkonem nebyla spokojená a domů jsem odjížděla se smíšenými pocity.

V červenci jsem odjela na dovolenou a najednou mi přišel e-mail z Karlovy univerzity. Pokud chci studovat na této univerzitě, je potřeba doložit úředně ověřenou kopii mého maturitního vysvědčení. Nemohu tomu uvěřit. Nacházím se ve 2000km vzdáleném městě a jsem v šoku. Já jsem byla přijata na tuto prestižní univerzitu? Radost a euforii vzápětí vystřídal pochybnosti. Zvládnou tak náročné studium ve svých letech? Dokážu chodit do práce, starat se o domácnost a ještě studovat? Touha po vzdělávání, poznávání nových lidí a být součástí něčeho tak velkého, čím bezesporu Karlova univerzita je, ale byla silnější. A tak jsem v říjnu 2017 nastoupila ke studiu.

První semestr byl velmi náročný a po dvou neúspěšných pokusech z Dějin pedagogiky u pana doktora Šarocha, jsem si říkala, že jsem se rozhodla špatně a asi bude nejlepší skončit. Jsem ale bojovnice a předmět jsem na třetí pokus splnila. V biologii s paní doktorkou Thorovskou jsem byla ztracenější než Robinson Crusoe na pustém ostrově. Buňky, kosti a kostičky, jejich názvy, funkce různých orgánů. Navštěvovala jsem já vůbec základní a střední školu, když se vyučoval přírodopis? Moc vzpomínám na paní doktorku Linkovou, její přednášky mne strašně bavily. Bylo to dáno také tím, že vyprávěla zážitky z praxe a s jejími názory jsem se ztotožňovala. Nikdy by mě nenapadlo, že budu běhat s mapou v Hostivařském lesoparku, nebo lézt na horolezeckou stěnu a co víc, že ji vylezu. Vzpomínám na noc, kdy jsem chtěla dodělat práci na výtvarnou výchovu (kterou jsem odevzdat nemusela, ale chtěla jsem mít hotovo). Pracuji s tuší, koukám do kalíšku, jestli jí mám dostatek a najednou jsem celá zlitá. Jsem celá černá a musím se jít v půl jedné ráno umýt. Mám tolik

zážitků a tolik vzpomínek, že by to vydalo na knihu. Všichni pedagogové byli skvělí, velcí profesionálové, lidé na svých místech.

Samozřejmě nesmím zapomenout na své spolužačky a spolužáky. Našla jsem mezi nimi i jednu úžasnou osůbku, se kterou se doufám budu stýkat i po skončení studií. Nikdy nezapomenu na kolegyni Svátů a její osobitý humor a zážitky z vězení, kde pracuje jako vychovatelka. Během studií se třem spolužačkám narodila miminka a čtyři se i vdaly.

Kdybych měla zhodnotit celé tři roky studia, řekla bych, že to byla pořádná jízda. Ze začátku to trochu skřípalo, ale pak se to rozjelo. Dalo mi to neskutečně mnoho nových informací, které využívám ve své práci. Zjistila jsem, jak mě baví studovat a rozšiřovat si své znalosti a dovednosti. A co mi studium vzalo? Určitě pár sobot, které bych raději trávila se svým synem, pár vlasů a hodně nervů. Ale jsem na sebe pyšná. Dokázala jsem, že věk je pouze číslo, a že se dá studovat ať je vám dvacet nebo čtyřicet let. Jsem zvědavá, jakým směrem se můj život bude dále ubírat. Co vím ale jistě, že bych nerada přestala studovat a vzdělávat se.

10 Soupis použité literatury a pramenů

- 1) AUGER, Marie-Thérèse. *Učitel a problémový žák: strategie pro řešení problémů s kázní a učením*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-907-0.
- 2) BENDL, Stanislav. *Jak předcházet nekázní, aneb, Kázeňské prostředky*. Praha: ISV, 2004. Pedagogika (ISV). ISBN 80-86642-14-3.
- 3) BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- 4) BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. Aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-436-0.
- 5) ČAPEK, Robert. *Odměny a tresty ve školní praxi: kázeňské strategie, zásady odměňování a trestání, hodnocení a klasifikace, podpora a motivace žáků*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4639-5.
- 6) HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-128-1.
- 7) HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.
- 8) HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.
- 9) KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

- 10) KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Vyd. 4. Přeložil Dominik DVOŘÁK, přeložil Milan KOLDINSKÝ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0052-9.
- 11) MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*. Praha: Informatorium, 2014. ISBN 978-80-7333-107-8.
- 12) PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- 13) TRNKOVÁ, Kateřina, Dana KNOTOVÁ a Lucie ŠKARKOVÁ. *Málotřídní školy v České republice: malotřídky*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-204-8.
- 14) VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1734-0.
- 15) VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2282-5.
- 16) VALIŠOVÁ, Alena a Richard ŠUBRT. *Jak získat a neztratit autoritu, aneb, Proč má maminka vždycky pravdu*. Praha: ISV, 2004. Psychologie (ISV). ISBN 80-86642-29-1.
- 17) Kroniky ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně
- 18) Školní vzdělávací program „*Můj svět v obrazech*“, 2017
- 19) Vnitřní řád školní družiny ZŠ Koleč

Zákon o pedagogických pracovnících:

- 1) <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>
- 2) <https://citaty.net/autori/george-horace-lorimer/>